

Черчик Л. М. Сутність та форми реабілітації ветеранів, учасників бойових дій та їх сімей / Природні лікувальні активи, реабілітація та курорти: І Міжнародна науково-практична конференція (м. Одеса, 14-15 листопада 2024 р). ДУ «ІРЕЕД НАН України». Одеса, 2024.

УДК 159.09.07

СУТНІСТЬ ТА ФОРМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ ВЕТЕРАНІВ, УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ ТА ЇХ СІМЕЙ

Лариса Черчик, доктор економічних наук, професор

Реабілітація ветеранів та їхніх сімей починається з визнання того, що війна несе з собою значні фізичні, психологічні та соціальні виклики, які можуть впливати на різні аспекти життя. Ветерани та учасники бойових дій часто стикаються з комплексними медичними проблемами, які можуть включати фізичні травми, такі як ампутації, травми спинного мозку, опіки, пошкодження органів та систем. Однак, не менш важливою проблемою є психологічні травми, зокрема посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), депресія, тривожні розлади, які часто супроводжують осіб, що брали участь у бойових діях, а також із соціально-економічними проблемами, що виникають через складнощі в адаптації до мирного життя. Родини ветеранів також відчувають значний тиск і часто потребують допомоги для підтримки своїх близьких, що пройшли через бойові дії.

Тому особливість реабілітації ветеранів та учасників бойових дій полягає у необхідності інтегрованого підходу, поєднанні багатокомпонентності та індивідуалізованості з урахуванням специфіки бойових травм, психологічних наслідків військових дій, а також потреб їхніх сімей. У зв'язку з цим, реабілітація має бути побудована на основі міждисциплінарного підходу, який поєднує зусилля лікарів, психологів, фізичних терапевтів, соціальних працівників та інших фахівців. Кожен випадок потребує індивідуального підходу, який враховує не лише медичні показники, але й соціальні та психологічні аспекти життя пацієнта. Важливим є створення реабілітаційних програм, які враховують можливості та потреби кожного окремого пацієнта, що дозволяє досягти максимальних результатів у відновленні здоров'я та якості життя.

Отже, психофізичне відновлення та реабілітація ветеранів і учасників бойових дій, а також їхніх сімей, включає кілька ключових напрямів, кожен з яких охоплює конкретні аспекти підтримки та відновлення. Основними напрямками є медична, психологічна, соціальна, професійна реабілітація та інформаційно-консультативна підтримка.

Медична реабілітація – це система заходів, спрямована на відновлення порушених функцій організму, попередження ускладнень та підвищення рівня адаптації до умов мирного життя. Вона включає: фізичне лікування та догляд, тобто надання медичної допомоги для лікування фізичних травм, хронічних захворювань і загального зміцнення здоров'я; реабілітаційні послуги, такі як фізіотерапія, ерготерапія, масажі та інші методи відновлення рухових функцій та фізичної активності; спеціалізовану допомогу – лікування посттравматичних розладів, інфекційних хвороб, які могли бути отримані в зоні бойових дій.

Фізична реабілітація часто починається з лікування та відновлення після травм, отриманих у ході бойових дій. Це може включати хірургічне лікування, фізичну терапію, використання протезів і ортопедичних пристроїв, а також інші методи, спрямовані на відновлення фізичних функцій організму.

Психологічна реабілітація допомагає ветеранам подолати психологічні наслідки війни, такі як страх, тривога, депресія та відчуття відчуження. Психологічна реабілітація включає психологічну діагностику та консультування (індивідуальні та групові сеанси з психотерапевтами для обговорення пережитого досвіду та зниження рівня стресу), психотерапію (спеціалізовані методи лікування посттравматичних стресових розладів (ПТСР) та інших психологічних проблем), психоедукацію (освітні програми для ветеранів та їхніх сімей щодо управління стресом, технік саморегуляції та підтримки один одного), психологічну підтримку (індивідуальна та групова терапія, консультування, використання психотерапевтичних методик, спрямованих на зменшення впливу травматичних подій).

Соціальна реабілітація сприяє інтеграції в суспільство. Це включає допомогу в пошуку роботи, навчанні нових професій, соціальну підтримку та забезпечення доступу до необхідних послуг. Ветерани потребують підтримки у відновленні соціальних зв'язків, поверненні до активного життя, участі в громадських заходах та діяльності, що сприяє їхній соціальній адаптації. Тобто, основні форми соціальної реабілітації – соціальна підтримка (надання соціальних послуг, допомога у вирішенні побутових проблем, забезпечення житлом, юридичні консультації), інтеграція в громаду (організація заходів для ветеранів та їх сімей, що сприяють їх соціалізації та залученню до громадського життя), підтримка сімей (надання допомоги членам сімей ветеранів, загиблих, включаючи психологічну підтримку та консультації з питань виховання дітей).

Сім'ї ветеранів також відіграють важливу роль у процесі реабілітації. Підтримка та розуміння з боку родини є критично важливими для успішного відновлення ветеранів. Сім'ї часто потребують спеціалізованої допомоги для того, щоб навчитися ефективно підтримувати своїх близьких, розуміти їхні потреби і переживання, а також адаптуватися до нових умов життя. Це може включати психологічну підтримку для членів сімей, навчання комунікаційним навичкам, що сприяють поліпшенню взаєморозуміння, та забезпечення доступу до соціальних ресурсів.

Професійна реабілітація передбачає комплекс заходів, спрямованих на відновлення та розвиток професійних навичок, адаптацію до нових умов праці, а також створення можливостей для працевлаштування та професійного зростання. Сутність професійної реабілітації полягає у забезпеченні ветеранів та їх сімей необхідними знаннями, вміннями та навичками для успішної участі у ринку праці. Це може включати як відновлення попередніх професійних компетенцій, так і здобуття нових, які відповідають потребам сучасного ринку. Особлива увага має приділятися урахуванню індивідуальних особливостей та стану здоров'я ветеранів, що може вимагати адаптації навчальних програм або умов праці.

Основними складовими професійної реабілітації є професійне навчання та перепідготовка, психологічна підтримка, адаптація до нових умов праці, консультування щодо кар'єрних можливостей, сприяння у працевлаштуванні та підтримка в період інтеграції на новому робочому місці. Професійне навчання може включати як формальні курси, так і неформальну освіту, стажування та практику, організацію курсів навчання та підвищення кваліфікації з метою покращення конкурентоспроможності на ринку праці. Психологічна підтримка допомагає ветеранам впоратися зі стресом, підвищити впевненість у собі та мотивацію до професійного розвитку. Адаптація до нових умов праці включає допомогу в освоєнні нових технологій, пристосування до змін у робочому середовищі та підтримку під час періоду випробування на новій роботі. Важливу роль у професійній реабілітації відіграють консультації щодо кар'єрних можливостей, які допомагають ветеранам визначити свої професійні цілі, скласти план кар'єрного розвитку та знайти відповідні можливості для працевлаштування. Сприяння у працевлаштуванні передбачає підтримку у пошуку роботи, підготовку до співбесід, а також встановлення контактів з потенційними роботодавцями. Підтримка в період інтеграції на новому робочому місці включає як супровід під час адаптації, так і можливості для подальшого професійного зростання та розвитку. Таким чином, професійна реабілітація ветеранів, учасників бойових дій та їх сімей є комплексним процесом, що має на меті забезпечити ветеранам та їх сім'ям можливість повноцінно реалізувати свій професійний потенціал та інтегруватися у суспільство на новому етапі життя.

Інформаційно-консультативна підтримка реабілітації ветеранів, учасників бойових дій та їхніх сімей націлена на забезпечення ефективного переходу до мирного життя і стосується усіх попередніх складових, оскільки спрямована на надання всебічної допомоги, яка включає різні види інформації та консультацій, що мають полегшити процес адаптації, допомогти ветеранам і їхнім сім'ям орієнтуватися в складних життєвих обставинах, з якими вони можуть стикатися після закінчення служби.

Таким чином, реабілітація ветеранів, учасників бойових дій та їхніх сімей є важливим елементом соціальної політики та системи охорони здоров'я. Вона спрямована на забезпечення права кожного ветерана на гідне життя, підтримку його фізичного і психічного здоров'я, а також на забезпечення його соціальної і економічної безпеки.